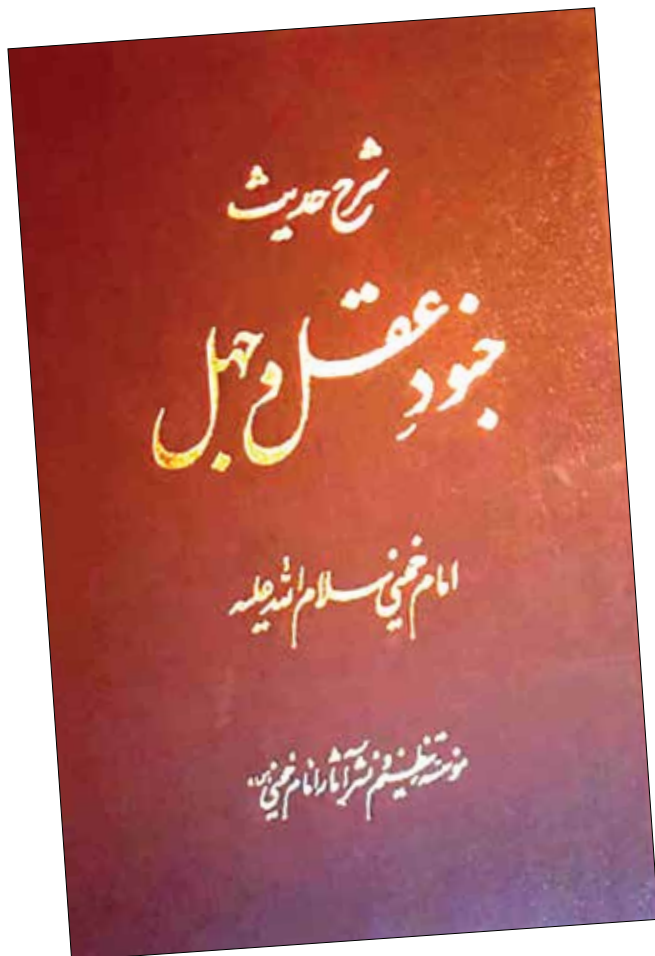

کلید فهم عبارات سیاسی امام

نگاهی به شرح حدیث جنود عقل و جهل

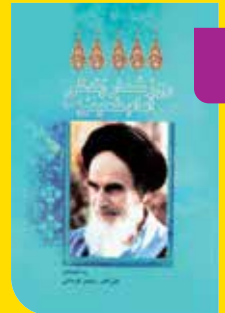
مهدی فدایی مهربانی
استادیار دانشگاه تهران

حدیث جنود عقل و جهل حدیثی اخلاقی از امام صادق (ع) در تشریح چگونگی آفرینش عقل و جهل و همچنین سپاهیان هرکدام از آن دو است. طبق این روایت، خیر، ایمان، تصدیق حق، امید، عدل، خوش بینی، سپاس گزاری، توکل، دانایی، وفاداری، استغفار، نشاط و نرم دلی از جمله سپاهیان عقل و در مقابل، شر، کفر، انکار حق، ناامیدی، ستم، بدبینی، کفران نعمت، آز و حرص، سخت دلی، پیمان شکنی، دروغ و سستی از جمله سپاهیان جهل هستند. در این حدیث که به روایت سماعة بن مهران نقل شده، امام صادق (ع) در جمعی از دوستان خود برای هر کدام از عقل و جهل، ۷۵ لشکر ذکر می کند که در برگرفته بسیاری از فضائل و زائل اخلاقی است. یکی از مهمترین شرح های حدیث جنود عقل و جهل توسط امام خمینی در کتاب شرح حدیث، جنود عقل و جهل ارائه شده است.

مشکل ما دانشجویان علم سیاست در خوانش امام خمینی همواره این بوده که از کتب ولایت فقیه و یا نهایتاً کشف الاسرار فراتر نمی رویم، اما برای فهم اندیشه سیاسی امام باید به آثار عرفانی امام نظیر «مصباح الهدایه»، «شرح حدیث جنود عقل و جهل»، «شرح دعای سحر» و ... مراجعه کرد. چه اینکه امام خمینی یک فقیه است، اما یک فقیه فیلسوف و عارف است. امام مفاهیمی را که به کار می برد، حتی در اندیشه سیاسی اش، برخاسته از نظام معنایی عرفانی امام بود. یعنی امام بر مبنای یک سامانه عرفانی فهم حقیقت به همه چیز می نگریست و همین نقطه پیوند نظام معنایی عرفانی و اندیشه سیاسی امام بود. شما در جای جای آثار امام رد پای ابن عربی یا به بیان امام «شیخ اکبر» را می بینید. به لحاظ حکمی هم امام دعب حکمای الهی را اختیار کرده است؛ غالب هم دوره های امام اذعان دارند که امام اگرچه در فلسفه و عرفان تبحر داشت، اما به هنگام مباحث عرفانی اوج داشته است. فلسفه

بقبولانند که امام صرفاً یک فقیه بوده؛ شما می دانید که در سال های اخیر جریانات ضد فلسفه و عرفان خیلی رشد کرده اند. برخی گویا تمام زندگی خود را رها کرده اند و به مجاهدت علیه ملاصدرا و ابن عربی و مولوی برخاسته اند و مدام در میان هزاران برگ از عبارات نورانی ایشان پرسه می زنند تا تک جمله ای پیدا کنند و آن را پیراهن عثمان کنند که اینجای کلام ملاصدرا مثلاً با آنجای اسلام تناقض دارد! ببینید بی جهت نیست که ملا احمد نراقی هم که یک فقیه عارف مشرب است از «ملامت» این افراد وحشت داشته و می گوید «از بیم ملامت رهم از میکده بسته است / از خانه ما کاش به میخانه دری بود!» امام هم خود در شرایطی زندگی کرد که مجبور بود پنهانی فلسفه بخواند. حتی مرحوم آیت الله بروجردی که فلسفه را در اصفهان نزد جهانگیرخان قشقایی آموخته بود و در نجف هم مخفیانه فلسفه خوانده بود، مجبور شد کلاس های فلسفه علامه طباطبایی را

روزشمار زندگی امام خمینی

■ علی اکبر رنجبر کرمانی
■ مؤسسه تنظیم و نشر آثار
امام خمینی

این کتاب به حکایت هایی درباره زندگی روزانه حضرت امام خمینی، رضوان الله علیه، می پردازد و همچنین سیر کلی حیات پربرکت ایشان را به چهار دوره تقسیم می کند: دوره اول که ایشان فردی عادی بودند و حوادث زندگی شان هم عادی و شبیه به زندگی میلیون ها انسان دیگر بوده است، اما توانسته اند مدارج علمی و اخلاق عملی را طی کنند و به چهره ای شاخص تبدیل شوند.

عصر امام خمینی

■ احمد رضا حاجتی
■ مؤسسه بوستان کتاب قم

امام خمینی با تأسی به آموزه های اسلام ناب بسیاری از مناسبات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان معاصر را عمیقاً متحول ساخت. این کتاب درباره «حال» سخن می گوید که این انقلاب بزرگ تاریخی چگونه توانست «حال» را تسخیر کند و مسلماً برای این مهم باید قبلاً ماهیت و چیستی این انقلاب و رهبر آن نیز روشن شده باشد که در این کتاب مفصلاً به آن پرداخته شده است.

الگوی رهبری امام خمینی

■ عباس شفیعی
■ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

رهبری امام خمینی در عصر حاضر پدیده ای منحصر به فرد است که نظریه پردازان جهان معاصر را مسحور و متعجب ساخته است. تدوین و بررسی الگوی رهبری آن مرد فرزانه می تواند سرمشقی نیکو برای رهبران و مدیران اسلامی در سطح کلان و خرد باشد. الگوی مدیریت بر قلوب به عنوان الگوی رهبری امام را حل شناخته شده که دارای عناصری همچون «انگیزه الهی»، «تکلیف مداری» و «مردم داری» است.